

Az ökör hosszú életű: örökké hever.

Az ökör a földet rúgta-kaparta: por szóródott a szemébe.

Úri módon építkezel: szolgaként élsz, szolga módon építkezel: úrként élsz.

Kezet tégy kéz mellé, s fölépül a házad; gyomrot tégy gyomor mellé, s elpusztul a házad.

Amelyik házban sok derék gyerek van, sosem hül ki a kapa s a kosár.

A házhoz üres telek is tartozzék, a szántóhoz szérű is tartozzék.

Vita a tudóstársak, pletyka a papok között keletkezik.

A bolhához úgy közeledik, mint az oroszlán; de ha munkát rónak ki rá, úgy surran el, mint az egér.

Ha tudsz valamit, miért rejtegetnéd?

Fog még marni becézett ebed.

Nagyalátó szív nem gondol a pénzzel.

Megfogták mások a kígyót, s ő elmondta a ráolvasást.

Mint az ökör, te sem tudsz megfordulni.

*Akit gúzsba kötnek, olyan mint a párduc:
ha közelednek hozzá, harap.*

Ökör, úgy jársz-kelsz az utcán, mintha te lennél a felügyelő.

*Büszkén mondja a szuka: akár sötét kölykeim vannak,
akár világos kölykeim vannak, szeretem gyermekeimet.*

(Komoróczy 307-312, A tábla házának
gyűjteményeiből.)

XI. Sirató énekek

RÉSZLET A SIRATÓBÓL UR VÁROSA FELETT

... E napon a városban a fény kihuny, romokban a város,
Ó, Isten Atya, romokban hever a város, ... — jajgat a nép,
e napon az országban a fény kihuny, ... — jajgat a nép,
a szemétdombot népe tölti meg, kidobott cserép nincsen rajta,
falain rések tátonganak, ... — jajgat a nép,
tágas kapuiban, hol ki-be sétáltak, hullák hevernek,
terein, hol ünnepet tartottak, tetemek szerteszét,
utcain, hol fel-alá jártak, hullák hevernek,
az Ország ünnepének színhelyén tetemek halmai,
omlik az Ország vére, mint réz, mint ón a kohógödörben,
folynak szét a hullák, mint juhaggyú a napon,
akit fejsze ütött le, a férfit nem fedi sisakja,
szájja a porba bukott, mint gazella a kerítőhálóban,
akit nyílvevő talált el, a férfit nem takarja pajza,
vérében fekszik, mint a földön, mikor megszülte anyja,
akire buzogány csapott, a férfit nem borítja köpenye,
nem ittak szeszt, és mégis tántorognak a férfiak,
aki a fegyverek elé kiállt,
azt a fegyver verte le ... — jajgat a nép,
aki a fegyverek elől megfutott,
azt a vihar döntötte le, ... — jajgat a nép,
Ur városában éhen pusztult a gyenge, az erős,
az anyóka, az apóka a házból ki se lépett, rájuk talált a tűz,
a gyermeket anyja öléből halként sodorta el a víz,
a dajkák erős emléje elaszott,
az Ország esze eloszlott, ... — jajgat a nép,
az Ország elméje megbömlött, ... — jajgat a nép,
anya a gyermekéről leveszi a szemét, ... — jajgat a nép,
apa a gyermekéről elfordítja szemét, ... — jajgat a nép,
a városban az asszony magára hagyva, a gyermek magára hagy-
va, a tulajdon szétszóródva,
a fekete fejűek elkergetve a földről, melyre fejüket lehajtották,
Ürnője, mint riasztott madár, városából elrepült,
Ningal, mint riasztott madár, városából elrepült,

az Ország összegyűjtött kincsébe tolvajkéz markol,
az Ország tele magtárára tűz lobban...

(Komoróczy 266 - 67.)

A teljes Sirató 11 szakaszra (kirugu) oszlik. Ez a rész a feldúlt város leírását tartalmazza. A teljes 435 soros ének közben liturgikus leborulások és litániaszerű könyörgések szerepelnek. A bevezető panasz és Ningal beszédei emesal tájszólásban íródtak, a többi, a fő- vagyis emeku nyelvjárásban.

Igen sok vonást figyelhetünk meg benne, mely a mi ősi siratóénekeinkben is megtalálható. A fémművesség elterjedtségének magas fokát tanúsítja a kohógödör-hasonlat, míg a szülőanya példája a XIII. századi inkvizíciós jegyzőkönyvek adatával egyezik. A vallomások szerint a szülőanyához hívott mágusok az anyát a küszöbre helyezik el, hogy az új élet az ajtón érkezzék meg imádság kíséretében. Ningal szószerint Nagyasszony (Nagy-Néne) és a nevet a fordító most nem "istennő"-vel adja vissza, hanem Úrnővel, ami más hasonló helyeken szintén alkalmazható! A városoknak védőasszonyaik, úrnőik, patrónáik voltak Sumérban az Országban. Ningal egyébként Hold-tündér, a Holddal különös kapcsolatban álló szellem.

A költemény keletkezésére utalva ezt írja Falkenstein és Soden (1953 : 377): "Ennél az éneknél is megvan a bizonyosságunk, hogy egy történeti esemény adott alkalmat a Siratóra. Subariak és elamiták is említve vannak a földülők között. A szöveget azonban csak akkor alkalmazhatjuk Urri Ibiszin alatt, ha a bevezetés egy későbbi hozzátoldás volna, mert abban Iszinnek, a győzelmes ellenfél fővárosának a székhelye lerombolásáról is szól a panaszkodás."

Nézzük most ennek a résznek a szöveg- ill. fordítás változatát, amint azt Zamarovszky (1966: 266 - 67) adja:

"Akkor elvitték a jó szelet a városból, és a város rommá lett — ó, jaj, Nannar atya! —, a várost rommá változtatták, a nép sír. Akkor a jó szelet elhajtották az országból: a nép sír. Falába réseket ütöttek: a nép jajveszékel!

A díszes kapuban, amelyen át emberek jártak,

holttestek feküsznek. A tágas utcákon, amelyeken ünnepélyeket tartottak, meggyilkoltak feküsznek. A tereken, amelyeken az állami ünnepeket ünnepelték, a hullák tömegével hevernek. A vér úgy szívódik fel a földbe, mint a bronz és ólom ömlik az olvasztókemencébe, a hullák birkafaggyú módjára oszlanak a napon...

A baltával leölt Urbeli emberek fején nincs sisak; mint a dárdával elejtett gazella, úgy túrják szájukkal a port. Lándzsával átszúrt emberek feküsznek bekötetlen sebekkel. Doronggal agyonvert emberek feküsznek födetlen fővel. Ahol asszonyaik, gyermekeket szültek, ott fetrengnek saját vérükben...

Az erős és a gyenge egyaránt az éhségtől pusztul el Urban. Az idős férfiak és idős asszonyok, kik házaikat nem hagyták el, ott égtek el a tűzben. A csecsemőket, akik anyjuk ölében feküdtek, a víz vitte el, mint a halakat. A fiatal férfiakat és nőket, azok fiait és szolgálait kötéllel megkötözték és elhurcolták...

Eltűnt az állami bíróság: a nép sír. Az államtanácsot elnyelte a mocsár: a nép sír. Az anya elhagyta leányát, a fiút elválasztották atyjától: a nép jajveszékel!

A fekete fejűeket kihajtották szülőhelyeikről!

Asszonyuk fölriasztott madár módjára elhagyta városát!

Ó, Nannar atya, Ur megsemmisült, népe szétszórva!"

PANASZOS ÉNEK ENLILHEZ NEMZETI SZERENCSETLENSÉG IDEJÉN

Fájdalmasan bög az Ur karámja,
az országok Urának, a hatalmasnak karámja
fájdalmasan jajgat,
az Országok Urának, a Hatalmasnak, Mindenhatónak
karámja
fájdalmasan bög és jajgat,
az országok Urának, a Hatalmasnak, Mindenható szava

szilárdan megáll,
nem fordulhat ember Enlil parancsa ellen,
nem fordulhat,
hatalmas és másíthatatlan Enlil parancsa,
mint a hegység!

Enlil Urunk hálót vetett ki —
hálója az ellenség hálója volt!
Enlil Urunk kiáltott —
kiáltása az ellenség kiáltása volt!
Enlil Urunk fölzávarta a vizeket
és a halak megfulladtak!
Enlil Urunk fölzávarta a felhőket
és a madarak aláhullottak!

Országunk Ura, Enlil,
mikor nyugoszik már meg haragos szíved?
Országunk Ura, Enlil,
mikor fárad már el haragos tekinteted?
Meddig takarod még fejedet köntösöddel,
meddig akarsz még haragudni?
Meddig rejtetted még fejedet öledbe,
meddig akarsz még haragudni?
Meddig zárod el bensődet ládaként,
meddig akarsz még haragudni?
Meddig dugod füledbe ujjadat,
meddig akarsz még haragudni?
Földre szórattunk, Enlil atyánk,
földre szórattunk.
Földre szórattunk, Enlil Urunk,
szemétdombra vettettünk!

Vemhét a kecske és a juh elvetéli,
mert megelleni nem akarja!
Magzatát az asszony vízbefojtja,
mert fölnevelni nem akarja!

[Ó, a te hű városod!
Enlil atyánk,
mi lett (Babilonból?)

Az apa meglagadja bajbajutott fiát,
a fiú meglagadja bajbajutott apját,]
az elesett hős árvái utcára kerülnek!
Sem az égen, sem a földön —
sehol sem látszik semmi fény.

Enlil Atyánk!
Urunk, te tudod, a Nap sem olyan, mint máskor —
fénytelenül, vakon gördül országunk felett!
Urunk, te tudod: a Hold sem olyan, mint máskor —
fénytelenül, megfogyatkozva gördül országunk felett!
Országunk Ura, te tudod:
Napod és Holdad fölkeltekben is, nyugtukban is
megváltoztak
s nem olyanok, mint máskor, nem olyanok!

Enlil Úr,
te megérleled az embereket, a belül-lévőket —
megérleled és megölöd őket!
Enlil Úr,
te megérleled az embereket, a kívül-lévőket —
megérleled és megölöd őket!
Enlil Úr,
te megérleled a völgyeket, megtöltöd virággal —
megérleled és elhervasztod őket!
Enlil Úr,
te megérleled a kincseskamrákat, megtöltöd kincsekkel —
megérleled és elpusztítod őket!

Enlil atyánk, mátkád, Ninlil,
hadd lágyítaná meg kérésével szívedet!
Enlil atyánk,
mátkád, Ninlil, Nippur város úrasszonya,
hadd lágyítaná meg kérésével szívedet!
Enlil atyánk,
szeretett fiad, Nannar, az ég hercege,
hadd lágyítaná meg kérésével szívedet!
Enlil atyánk,
szeretett leányod, (Istár), az ég királynője,
hadd lágyítaná meg kérésével szívedet!

Enlil atyánk,
 ég és föld minden szentei
 hadd lágyítanak meg kérésükkel szívedet!
 "Ne vesd el városodat!" mondanák neked,
 hogy kérésükkel szívedet meglágyítsák.
 "Ne vesd el Nippurt és Ékurt!" — mondanák neked,
 "Ne vesd el Énamtila alapzatát!" — mondanák neked,
 "Ne vesd el városodat!" — mondanák neked,
 hogy kérésükkel szívedet meglágyítsák.
 "Te vagy az ő uruk!" — mondanák neked,
 "Te vagy az ő pásztoruk!" — mondanák neked,
 "Könyörülj meg végre városodon!" — mondanák neked,
 hogy kérésükkel szívedet meglágyítsák.

(Agyagtáblák 51-53.)

Az ének sumér eredetű, ránk kétnyelvűként (sumér-akkád) maradt a szöveg. Egyes betoldások sőt szövegváltoztatások ezért érthetők. Hálás feladat lesz itt is az eredeti sumér szöveg helyreállítása. Addig is zárójelbe tettük a valószínű betoldást. Az "isten" elnevezéssel kapcsolatban a Bevezetésben mondottak szerint kerestük ki a legmegfelelőbbnek látszó szinonimát, ugyanígy jártunk el az "istennő" kifejezéssel kapcsolatban is. Ezekon kívül csak néhány helyesírási ill. kifejezési változtatást tettünk a megjelölt forrásokból merített szövegeken itt is és egyebütt is.

Ennek az éneknek forrásmunkája megjegyzi: "Ó, a Te hű városod... — ez és a következő öt sor nincs az eredetiben; a fordító költői invenciója." (194. 1.).

Itt is sok részletre menő hasonlóság, gondolatpárhuzam található Jeremiás siralmaival.

SIRATÓ IBBI-SZUEN FELETT

Hogy az időt kifordítsa, hogy a mértéket megmátsa:
 a gonosz vihar, mint az orkán, mindent elemészt.

Hogy Sumer rendjét följorgassa,
 hogy a kegyes hatalmat félrelökje,
 hogy a városokat dülje, hogy a házakat dülje,

hogy a karámokat dülje, hogy az aklokat elsodorja,
 hogy a karámokban marhák ne álljanak,
 hogy az aklokból juhok össze ne álljanak,
 hogy a csatornák büdös vizet sodorjanak,
 hogy a jó szántók gyomot neveljenek,
 hogy a mezők a kin füvét sarjasszák,
 hogy anya a gyermekét ne gondozza,
 hogy apa a hitvesét ne becézze,
 hogy az ágyas ura ölen örömet ne találjon,
 hogy a gyermekek apjuk térdén ne nőjjenek,
 hogy a dajka a csecsemőt álomba ne ringassa,
 hogy a királyság székhelye megváltozzék,
 hogy a méltányos ítélkezés megköttessék,
 hogy a királyság az Országból idegenbe vitessék,
 hogy az Ország idegennek engedelmeskedjék,
 hogy An-Enlil szavára a mérték mássá váljék:
 azért, midőn An az országokra bődülten tekintett,
 midőn Enlil az idegen földre vetette tekintetét,
 midőn Ninru a teremtményeire ártó csomót kötött,
 midőn Enki az Idigina, a Buranunna folyását elterelte,
 akkor An-Enlil sorssá tették a sorsot:

hogy a nép ne hajlékában lakozzék,
 s idegen földre hurcolják őket,
 hogy Subur, Elam ellenséges lakói csapjanak le rájuk,
 hogy királya a palotából önként távozzék,
 hogy Ibbi-Szuen Elam földjére kerüljön,
 hogy a hegység legbelsejéig, Ansanig elkerüljön,
 hogy városába vissza se térjen,

mint a madár, ha feldúlták fészket, mint az idegen,
 hogy az Idigina, a Buranunna partján mérges süő nőjön,
 hogy az utakra láb ne lépjen,

hogy karavánútra senki ne induljon,
 hogy a városok, emberek hajlékai, rommá romoljanak,
 hogy a fekete fejűek népe a lakóhelyén megölessék,
 hogy a jó szántókat ne kapálják,
 hogy a pásztor a mezőre juhait ne terelje,
 hogy a tehenek a karámban vaját, tejet ne adjanak,
 hogy a tehenektől a fénylő karámban tej a sajtárokban
 ne gyűljék,

hogy a köpülés vidám dala elhallgasson,

hogy a réten az aprójóság kivessen,
 hogy a nagyjóság elhulljon,
 hogy Szumugan négy lábú barma nyugvóhelyet ne találjon,
 hogy a mocsárban a halak neve ismeretlen legyen,
 hogy a nádas mérgezett sejtű nádat teremjen,
 hogy a kertek kiszáradjanak,
 hogy az árkos kertek, új vesszők nélkül, kipusztuljanak:

An - Enlil, minden országok királya,
 Sumér sorsául ezt rendelte.
 Ki merné An szavát följorgatni?
 Ki merné Enlil szavát megtámadni?
 Sumér fél, reszket a nép,
 a városban a nép sírva sír,
 imára emeli kezét...

(Komoróczy 264 - 66.)

Ez a sirató egy nagyobb mű részlete, mely a "Sirató Sumér és Ur felett" címet viselheti. Amint forrásunk magyaroszóvege mondja: a sirató énekek egy része közvetlenül a pusztulás után keletkezett, néhányuk azonban valamivel később, az i.e. 20. sz. derekán, amikor az utódállamok már fontosnak tartották, hogy önmagukat a letűnt birodalom örökösének hirdessék. Az i.e. 20. sz. költészetében Sumér és Akkád — a III. ur dinasztia birodalma — egysége soha sem hallott erővel hangzik. Mégis ez már nem a régi nemzeti dicsőség, hanem inkább egy közös műveltség és hagyomány dicsérete.

XII. A Bölcsék tanításai

- I. Jőjj hát, ó, bölcsék bölcse, hadd beszéljek veled,
 lépj közelébb, hadd valljak neked gondjaimról!
 Beszédemet ha meghallgattad,
 gondjaimat ha elűzted,
 keserű szívem megédesedik,
 s én örökkön-örökké magasztallak és áldlak!
 Mert van-e bölcsék között oly igen bölcs,
 aki bölcsőbb volna nálad?
 Mert van-e tiszteltelek közt olyan igen nagyon tisztelt,
 aki tiszteltebb volna nálad?
 Van-e olyan tanácsadó, rajtad kívül van-e még egy,
 kivel bímat megoszthatnám?
 Balsorsom beteljesedett. Lélegzésem
 akadozik, a szív nyomorúsága fullaszt.
 Legkisebb fiú vagyok. Jó atyám
 rég elhagyta már az élők világát.
 Anyácskám, drága jó szülő-anyám is
 a "visszatérés-nélküli-földre" költözött.
 Atyám, anyácskám elment, itthagytott,
 s én gondom-viselő nélkül maradtam.
- II. Megszomorítod lelkemet,
 szegény, szegény barátom!
 Miért is felhősödik el
 ragyogó orcád, fénylő homlokod?
 Rosszul gondolkodol,
 kedves társam!
 Éles ítéletedet
 hobbantagyúéhoz teszed hasonlatossá!
 Nem-változó törvény ugyanis,
 hogy atyáink a halál ösvényére lépjenek.
 "Átkelnek a Hubur folyón" —
 így tartja a régi szólásmondás.
 Járj - kelj csak a világban,
 nézz csak szét az emberek között:
 szerethetik bár a szegényt is,
 de vajon tisztelhetik-e úgy, mint a gazdagság urát?

Az elhízottat, a tejben-vajban fürdőt, ha tisztelik is,
de vajon szerethetik-e?
Bizony mondom: aki az Isten kedvében jár,
az szerez védőszellemet,
aki az Istenanya előtt megalázkodik,
az dúskál a vagyonban.

III. Ó, barátom, csermely a szíved,
soha ki nem apad forrása;
vagy még inkább áradó tenger,
soha, soha sincs apadása!
Kérdést intéznék hozzád,
figyelj szavamra,
hajtsd hozzám füled,
halld meg, amit mondok!
Testem megrokkant,
lesoványodott.
erőm elgyöngült,
oda régi kedvem!
Hamvába holt ereim tüze is,
derekam keménysége tovatűnt,
tiblábolok, nem találok helyem,
árnyékomma lett a sóhajtozás.
Szántóföldem bár jó gabonát terem,
nem lakat jól a foszlósbélű kenyér,
gyümölcsösöm bár jó szőlőt terem,
nem oltja szomjam a vízzel kevert bor.
Van-e boldogság? S van-e boldogságban - bizonyosság?
Kérlek, világosítsd meg elmém!

IV. Visszafojtom szavaimat,
ajkam zárát vonakodva nyitom ki.
Amit beszélsz,
fecsegéshez hasonlít.
Gondolataidat felkavarod,
összetöröd vízed szép tiszta tükrét.
Nem-lohadó vágyakozásod,
meg-nem-szűnő óhajtozásod
a szélvédett öböl után, enyhet adó, árnyékos part után
imáid árán teljesül.

Elfordul tőled az Istenanya?
Hozzád hajlik újra, ha megköveted!
Kegyelme udvarán kívülrekedtél?
Befogad újra, ha megkérleled!
A könnyörgőt, a buzgón leborulót,
ki benne igazság jelét imádja,
megsegíti az Istenanya mindenkor,
elárasztja sokféle jóval.

V. Okulok szavadból, barátom,
bölcsséget tanulok tőled.
Igéd mélysége megrendít,
erősíti és nyugtatja szívemet.
Jőjj hát, hallgass meg, kérve-kérlek,
hadd soroljam el valahány keservem!
Gondolj csak a gyorslábú vadszamárra,
ahogy le s föl nyargal a pusztán –
vágatja közben az Isten neve,
vajon eszébe jut-e a Rohanónak?
És az ordító oroszlán,
bár a véres húst föl zabálja,
áldozik-e vajon belőle,
hogy engesztelje az Isten haragját?
Vagy a Szerencsés, a Föld Hörcsöge
gondol-e arra, míg vagyont gyűjt,
hogy színaranyban, színezüstben
lerója Máminak adóját?
s én nem áldoztam-e naponként?
Nem könnyörögtem Istenemhez?
Hányszor kiáltottam nagy fennszóval,
hányszor dicsértem az Isten nevét!

VI. Pálmafa vagy, kincset érsz,
ó, barátom!
Te minden bölcsséggel ékes,
arany-gyémánt ékszer, teljes Ragyogó te!
Megállasz rendületlenül, akár a föld –
ám az Isten szándéka változik.
Gondolj csak a gyorslábú vadszamárra,
ahogy le s föl nyargal a pusztán –

a gyorslábúnál még gyorsabb nyilvessző
a pusztaság rohanóját legyőzi!
És az ordító oroszlánt,
a véres húst ha föl zabálta,
várja legott a megásott verem,
és ő tárt sírjába belézuhan.
Vagy a Szerencsést, a Föld Hörcsögét,
míg vagyont gyűjt s nem gondol Mámira —
nem is a sorsra-rendelte napon,
sokkal előbb már, tűz hamvasztja el.
Miért vágyódnál járni útjukon,
ha már nekik is vesztüket okozta?
Szállj magadba inkább s keresd az Isten
örökkévaló teljes bölcsességét!

VII. Északi szél az elméd, ó, barátom,
kedvező szél, kellemetes a népnek.
Megköszönve, köszönve köszönöm
a jó tanácsot, amit adtál!
Egyetlenegy szót, egyetlenegy hangot
mégis hadd szóljak meg előtted.
Aki sem Istent, sem embert nem ismer,
bizony, az jár a siker útján,
míg az Isten-magasztaló, ember-tisztelő
elszegényedik, megaláztatik.
Zsenge ifjúságom idejétől
az Isten parancsát követtem,
meghajtott fővel, sóhajtással
kutattam az Istenanyám szándékait.
Mégis, mi jutott osztályrészemül?
Igavonás csak és semmi más!
Szegénységgel vert meg az Isten,
mivel neki, úgy látszik egyre megy!
Feljebbvalóm hóboros ember,
előljárom is félkegyelmű.
Magas polcra kerül a hitvány,
s én alávettem a porba.

VIII. Barátom! Tágas fülek embere, bölcs szóra figyelmes!
Megállj csak!

Helytelenül gondolkodol!
Illetlenséget cselekszel!
Lázadsz az isteni rend ellen, sértegeted az Isten rendelését,
erre visz rá majd működése.
Tagadod az Istenanya kormányzását,
erre buzdít szíved haragos kedve.
De gondold meg, mily távoli az ég —
s még távolibb az Isten terve, gondja!
De gondold meg, mily végtelen a tenger —
s még végtelenebb az Istenanya hatalma!
Ha kedvük tartja,
igazságosak,
s módjukban-jogukban áll
nehézséget forralni is.

XIII. Ó, hadd rontsam le házamat,
veszítsem el vagyonomat,
Isten törvényeit hadd szegjem meg,
hadd hágjam át parancsait!
Levágok egy szép hizott borjút,
s húsát megeszem mind egymagam!
Útra kelek,
messzire megyek,
kutat ások, úgy bizony,
és vizét elfolyatom!
Kóborolok tolvajként, titkosan,
az utcákon, a tereken,
besurranok az őrizetlen házba,
s ami megtetszik, elviszem.
Éhesen föl-alá kószálok,
lesben állok a sarkokon,
sötétben véren szerzem meg a zsákmányt,
világosban elkoldulom!

XIV. Barátom, eszed tilosba tévedt!
Miért is tennél úgy, mint mindenki más?
Vágyaidat zabolázd meg erősen,
elméd kantárát fogd rövidre!

XVII. A király fiát

fehér gyolcs fedi,
 a koldust meg
 fekete rongy borítja.
 Bizony mondom, árpakenyéren él
 a kincseskamrák őrizője,
 bár sáraranyat méreget
 és ezüstöt hordoz a vállán.
 Lapulevél annak ebédje,
 ki másnak ízes pecsenyét süt;
 ám a vagyon beteg ura is
 többször sovány falattal kell beérje.

XX. Józan eszed
 ugyancsak elbolyongott,
 megfontolások
 mértéket vesztett.
 Miért nézed le a törvényeket,
 a szokásokat miért gúnyolod?
 A gazdag süveget visel,
 hogy cipelne hát fején kosarat?
 Méltósága súlyát hordja csupán.
 Az, akit bölcsnek tartanak,
 bár a gazdag után következik,
 mégis tisztességet szerezhet.
 Töltsd be hát az Isten törvényét,
 tartsd meg parancsait!

XXII. A csirkefogó — — — — —
 akit fölmagasztalsz,
 kinek utcákon, tereken kódorgását dicséred —
 a csirkefogó képét távoztasd el!
 Istentelen, aki a másét
 elkívánja, erővel elveszi;
 az ilyen testét halálosztó fegyver
 járja előbb-utóbb át.
 Neked, ki most Isten nélkül élsz,
 jut-e boldogság osztályrészedül?
 Bizony, hogy nem! ki az Isten ígáját vonja,
 örül, dűskál, szerencsésen él.

Hivogasd hát az Isten jó szelét,
 s amit vesztettél esztendőök során,
 szempillantás alatt visszanyered!

XXIII. Keresztül-kasul jártam a világot,
 sok mindent láttam, sok mindent hallottam.
 Isten nem állja útját
 a gonosznak!
 Hajót von az apa,
 parti kövek közt meg-megbotlik,
 míg a fiú bársony-selyem párnákon
 nyújtózik a hajóban.
 Oroszlán-lépésekkel jár alá s föl
 az idősebb, a rangosabb testvér;
 öccsét még az is boldoggá teszi,
 ha öszvért hajcsárolni felfogadják.
 Bölényként megszegi busa fejét,
 bődülve öklel az elsőszülött,
 a kisebbik fiú pedig
 jámborul alamizsnát osztogat.
 Gyarapított engem az érdem,
 hogy Isten előtt meghajoltam?
 még mélyebb sorba aláztam magam,
 mint ahol tartok igazság szerint.
 Aki magát meg nem alázta,
 töredelmes szívemmel visszaél.

XXIV. Tiszteletes bölcs,
 tudás kútfeje,
 tested gonoszkodik,
 gyalázod az Istent.
 Mondottam már: az Isten szíve
 mint a távoli ég;
 a halandó ember előtt
 megismerése rejtve marad.
 Bár mindönket
 Aruru keze gyúrt,
 az előkelő születésű
 különb a többinél.
 Az alantas elsőszülött

fia is alacsony sorban él,
 de kései sarjúk talán
 kétszerannyira viszi majd.
 Vagy két testvér közül az egyik
 mérhetetlenül ostoba,
 a másik meg érdemes, bátor,
 ragyogó elméjű, bölcs férfi.
 Ezért azt mondom: az Isten szándékát
 bárhogy vizsgálja, meg nem érti ember!

XXV. Nyisd ki füled ajtaját,
 figyelj szavamra,
 oszd meg gondjaimat velem
 uram, barátom!
 Magasztalják annak nevét, szándékát,
 aki a gyilkolást megtanulta,
 de kígyót-békát kiáltanak arra,
 aki bűn nélkül való tisztaszívű.
 Törvénnyel igazolják a gazembert
 megerősítik jogtalan jogában,
 de a törvénytisztelőt, jog-nem sértőt
 igazában is háborgatják, üldözik.
 A gazdag, noha vagyona temérdek,
 új rablásokkal gyarapítja folyton,
 de akinek nincs betévé falatja,
 annak üres kamráját is kifosztják.
 A hatalmasnak kést szánnak szívébe
 háta mögött, szemtől-szembe dicsérik,
 de a rosszra erőtlennel
 nem is gondolnak, azt csak eltapossák.
 Imé, engem is, szegény elesettet
 üldöz a gazdagság ura.

XXVI. Narru, az istenek királya,
 az ember ura-teremtője,
 a fejedelmi Zulummaru,
 aki az agyagot kigyúrta,
 s Mami királyasszony anyánk,
 aki emberré formált bennünket,
 bizony, hízelkedés, képmutatás

magját hintette szívéünkbe.
 Hazugsággal s nem igazsággal
 töltöttek bennünket színültig.
 Ki ne dicsérné a gazdagokat,
 jóságosoknak nevezve őket? —
 "Ez a király?" "Sokáig éljen!",
 mondják és máris hívéül szegődnek.
 Becsapják, kirabolják, följelentik
 az igazi embert, meghurcolják,
 rágalmakat szórnak reá,
 elvesztésére szövetkeznek.
 Gonoszok véle gonoszkodván gonoszkodnak,
 védelmére kelni senki se mer,
 megsemmisítik tűzzel-vassal, erővel-hatalommal,
 mint a fényesen föllobogó lángot, kioltják!
 — — — — —

XXVII. Beh kedvellek, ó, barátom, beh szeretlek,
 mivel oly igen-nagyon érzed fájdalmaim súlyát!
 Segíts rajtam! Mert hiszen jól tudom,
 nagy sérelem ért engem életemben
 Noha bölcs és alázatos szívű,
 jóra teremt és tiszta vagyok én,
 soha, soha nem állott mellém senki,
 segítséget, vigaszt sohase kaptam.
 Most behúzott nyakkal koncsorgok
 városom terein, utcáin,
 fejem szomorúan lekókad,
 tekintetem a földet söpri.
 Szavam régről nem hallatom,
 elfojtom sóhajtasomat is,
 imát se mondok, szolgálként lapulok
 társaim gyülekezetében.
 Segítsen hát meg, ha irgalmat ismer,
 az én Istenem, hajoljon le hozzám,
 gyógyítson hát meg, ha kegyelmet ismer,
 az én Istenanyám, édesítsen magához!
 Samas pedig, a népek pásztora,
 Istenhez méltó módon pásztorkodjék!

(Agyagtáblák 133-144. Panaszok és nyugtatások — Theodicea).

Közvetlen forrásunk magyarázata szerint "a mű teljes szövege 27, egyenként 11 soros szakaszból áll; ennek jelenleg csaknem háromnegyed részét ismerjük. Egy-egy versszak mind a 11 sora ugyanazzal az ékírással kezdődik (akrosztikhon). A sorkezdő ékjelek az alábbi szöveget adják:

a-na-ku sa-ag-gi-il-ki- (i-na-an)

-ub-bi-ib -ma-as-ma-su ka-ri-bu

sa i-li a u sar-ri, magyarul: "Én, Szaggil-kinam-
-ubbib, masmasu-pap, hódolója az Istennek és a királynak." A legrégebb akrosztikhonos versek Mezopotámiából származnak (eddig öt ilyen szöveget ismerünk). Az akrosztikhon szövege már ekkor is vagy a vers (himnusz) címet-jének (valamelyik Istennek) magasztalását, vagy (és) a szerző nevét tartalmazta. Az akrosztikhont valószínűleg az újasszír korszak költői találták fel.

A mű tartalma, tárgya alapján — a külföldi szakirodalomban a theodicea elnevezést kapta. Az ószövetségi "Kóhelet" könyvével (prédikátor) állították párhuzamba; szemléletük valóban több ponton emlékeztet egymásra.

A fordításban a túlságosan töredékes sorokat és versszakokat mellőztük. A szakaszokat római számokkal jelöltük; a páratlan számú versszakokat a panaszos mondja."

A páros számú versszakokban a bölcs tanító, aki lehet, hogy pap, korának tudásanyagát és főként a tapasztalat általános tényeit állítja szembe a lázadó és néha kételkedést kifejező panaszkodóval. Ezen túlmenően azonban egész gondolatmenete jelenségek legvégső okaira mutat rá, és ezzel válik műve lényegében bölcséleti művé. Mikor Istenről, a végső érvről és okról beszél, a meggyőződés szilárd hangján szól s az a biztosság, mellyel "Isten igájának" felvállalására biztat, még ha Isten szándékát nem is érti meg, nem lehet meg Isten kegyelmi segítsége nélkül. Mégis nem bölcseségével, nem is a száraz meggyőződéssel, hanem a XXVI. versszakban megnyilatkozó együttérzésével nyerte meg a párbeszéd végén barátját. A lázadó fiúból kiszakad a boldog fölismerés: "Beh kedvellek, ó, barátom, beh szeretlek, mivel oly igen-nagyon érzed fájdalmaim súlyát!" Az, aki ab-bahagyta az imát keserűségében, most, hogy valaki mellé állott, ismét imádkozni kezd: "Segítsen hát meg, ha irgalmat ismer, az én Istenem, hajoljon le hozzám!" Ismét az

újszövetségi hang, a baráti sorsközösség vállalása nyitja meg a szemet és szívet az Isten jobb megismerése felé.